

EA3

Silnik uniwersalny

Program ćwiczenia

1. Oględziny zewnętrzne

2. Pomiar charakterystyk mechanicznych przy zasilaniu:

a - napięciem sinusoidalnie zmiennym (z sieci),

b - napięciem dwupołwkowo-wyprostowanym.

c – napięciem z regulatora tyrystorowego.

3. Pomiar sprawności silnika przy zasilaniu, jak w p. 2.

4. Obserwacja i pomiary silnika zasilanego poprzez regulator tyrystorowy.

Literatura:

R. Sochocki „*Mikromaszyny elektryczne*”, wyd. Politechniki Warszawskiej, 1996 r., str. 12-23

J. Rusek „*Elektrotechnika z elementami napędów*”, Wyd. AGH, 1993 r. str. 161-163

J. Owczarek i in. „*Elektryczne maszynowe elementy automatyki*”, WNT, 1983 r., str. 424-427

A. M. Plamitzer „*Maszyny elektryczne*” Wyd. Nauk.-Tech., 1986 r. str. 643 – 648

Ćwiczenie EA3 Silnik uniwersalny

1. Cel ćwiczenia

Zapoznanie się z możliwościami pracy i podstawowymi charakterystykami silnika komutatorowego szeregowego małej mocy. Silniki tego typu są powszechnie stosowane do napędów różnych drobnych urządzeń przy zasilaniu z sieci napięcia przemiennego 220 V. W mniejszym stopniu używane są w układach sterowania i regulacji.

2. Program ćwiczenia

1. Wyznaczenie charakterystyk mechanicznych $n(T)$ przy zasilaniu silnika poprzez autotransformator z sieci 220 V 50 Hz oraz przez prostownik dwudrogowy.
2. Wyznaczenia zależności sprawności silnika od mocy oddawanej $\eta(P_{\text{odsl}})$ przy zasilaniu jak wyżej.
3. Obserwacja prądu i napięcia silnika zasilanego poprzez regulator tyrystorowy.

3. Wykonanie ćwiczenia

Wszystkie pomiary wykonuje się równocześnie, zmieniając jedynie sposób zasilania silnika

3.1. Zasilanie przez prostownik

Silnik zasilany jest poprzez autotransformator regulacyjny i prostownik 1-fazowy w układzie mostkowym. Układ pomiarowy stanowi watomierz, amperomierz magnetoelektryczny oraz woltomierz. Jako hamulec służy prądnica magnetoelektryczna obciążona regulowanymi rezystancjami ($1000 + 1000 + 230 \Omega$). Pomiar prędkości wykonywany jest przy pomocy prądniczki tachometrycznej, synchronicznej podłączonej do przyrządu wskazówkowego.

Pomiary należy rozpoczynać od uruchomienia silnika przy obniżonym napięciu i wyregulowaniu prędkości obrotowej przy biegu jałowym na 5000 obr/min. Wymaga to zasilania napięciem ok. 110 V. Kolejne punkty pomiarowe uzyskuje się po włączeniu rezystancji na zaciski prądnicy hamulcowej. Na zaciskach prądnicy należy mierzyć prąd i napięcie. Pomiary należy wykonywać w zakresie od 5000 do 2500 obr/min.

Uwaga: Po stronie zasilania silnika istotny jest pomiar mocy pobieranej, wskazywanej przez watomierz. Woltomierz i amperomierz służą jako wskaźniki pomocnicze. Nie wolno określać mocy pobieranej jako $U \cdot I$!

Dla każdego punktu pomiarowego należy odczytywać:

- napięcie zasilania (utrzymywać stałe w czasie pomiarów)
- prąd zasilający silnik (kontrolnie - nie powinien przekroczyć 1 A)
- moc pobieraną P_{pob} (z watomierza)
- napięcie i prąd na zaciskach prądnicy hamulcowej
- prędkość obrotową zespołu.

3.2 Zasilanie napięciem przemiennym

W układzie zasilania bez prostownika należy kontrolować przyrządy elektromagnetyczne. Napięcie zmienne należy dobrać podobnie jak poprzednio (na biegu jałowym prędkość powinna wynieść 5000 obr/min). Jest to ok. 130 V.

3.3 Zasilanie z regulatora tyrystorowego

Silnik należy zasilć z regulatora tyrystorowego i tak dobrać kąt wysterowania aby na biegu jałowym silnik uzyskał prędkość 5000 obr/min. Pozostała część pomiarów jak w punkcie 3.1.

3.4 Obserwacja działania silnika (odkurzacza) zasilanego poprzez regulator tyrystorowy

Za pomocą komputera pomiarowego należy pokazać przebiegi prądu i napięcia dla różnych kątów wysterowania regulatora tyrystorowego. Następnie wykonać pomiary prędkości dla różnych kątów wysterowania regulatora. Kąty wysterowania należy określić z zarejestrowanych przebiegów napięcia, a prędkość na podstawie zarejestrowanego sygnału z impulsatora (jeden sygnał na obrót). Zamiast kąta wysterowania można podać wartość napięcia skutecznego (za regulatorem tyrystorowym).

4. Opracowanie wyników i wykonanie sprawozdania

Dla każdego punktu pomiarowego trzeba obliczyć:

- straty w uzwojeniu wirnika prądnicy hamulcowej $P_{cu} = R_a I^2$ [W] ($R_a = 26 \Omega$)
- straty mechaniczne prądnicy hamulcowej i tachoprądnicy oraz straty w żelazie prądnicy na podstawie zależności $P_0 = 1.2 * n^2 * 10^{-6} + 1.1 * n * 10^{-3}$ [W]
- moc oddawaną przez prądnicę $P_{od} = U * I$ [W]

Moc pobierana przez prądnicę, a oddawana przez silnik jest równa sumie powyżej wyliczonych:

$$P_{pobp} = P_{od} + P_{cu} + P_0 = P_{odsil}$$

Moment na wale wynosi:

$$T = P_{pobp} / \omega$$

$$\omega = \pi * n / 30$$

Sprawność silnika:

$$\eta = P_{odsil} / P_{pobsil}$$

Po wykonaniu obliczeń wykonać należy wykresy:

- rys. 1 - $n = f(T)$ dla obu rodzajów zasilania
- rys. 2 - $\eta = g(P_{odsil})$ dla obu rodzajów zasilania.

Dla silnika odkurzacza należy wykonać charakterystykę prędkości od kąta wysterowania regulatora tyrystorowego oraz opisać sposób wyznaczania prędkości i kąta wysterowania.

W podsumowaniu sprawozdania można dodać kilka uwag na temat pracy silnika uniwersalnego w różnych warunkach.

<p style="text-align: center;">Akademia Górniczo-Hutnicza im. S.Staszica w Krakowie KATEDRA MASZYN ELEKTRYCZNYCH LABORATORIUM <i>Elektrotechnika z napędami</i></p>			
<p>Ćwiczenie EA3 <i>Silnik uniwersalny</i></p>			
Wydz. EAIiE kier. AiR rok II		Grupa ćw.	Grupa laborat.
Lp	Imię i nazwisko	Ocena	Data zaliczenia
	Data wykonania ćw.	Podpis	

a - zasilanie napięciem wyprostowanym $U = \dots\dots\dots$

[illegible]

b - zasilanie napięciem przemiennym $U = \dots\dots\dots$

[illegible]

c - zasilanie z regulatora tyrystorowego

n [obr/min]	P_{pobsl} [W]	I_p [A]	U_p [V]	P_{od} [W]	P_{cu} [W]	P₀ [W]	P_{pob} [W]	T [Nm]	η

Zależność prędkości od kąta wysterowania (lub wartości skutecznej napięcia)

n [obr/min]	kąt α (lub napięcie [V])

Data:
Podpis: